







Fer

ran

te

Elena Ferrante  
Temná dcéra  
preklad Peter  
Bilý

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,  
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.

Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj  
vďaka nášmu spojeniu s 582 s.r.o.

**582**

ELENA FERRANTE TEMNÁ DCÉRA

COPYRIGHT © 2006 BY EDIZIONI E/O

TRANSLATION © PETER BILÝ 2017

REDAKCIA A KOREKTÚRY

MARTINA KUBEALAKOVÁ, AŇA OSTRIHOŇOVÁ

OBÁLKA © BARBORA ŠAJGALÍKOVÁ

SLOVAK EDITION © INAQUE 2017

ISBN 978-80-89737-70-3

# Fer ran te



INAQUE  
2017



Ani nie po hodine šoférovania som sa začala cítiť zle. Znovu ma začalo páliť v boku, ale rozhodla som sa nevšímať si to. Znepokojila som sa, až keď som si uvedomila, že nemám dostatok síl, aby som udržala volant. V priebehu niekoľkých minút mi oťažela hlava, reflektory áut sa mi zdali čoraz bledšie a čoskoro som prestala vnímať, že šoférujem. Naopak, cítila som sa ako pri mori za slnečného dňa. Pláž bola prázdna, voda pokojná, no na stožiaroch pár metrov od brehu viala červená vlajka. Keď som bola malá, mama ma často strašila, vravievala: nesmieš sa kúpať, Leda, ak aj vyvesená červená vlajka, znamená to, že more je nepokojné a môžeš sa utopiť. Strach pretrvával roky a aj teraz, hoci hladina mora sa ako priesvitný papier ťahala až k horizontu, som sa bála doň vojsť. Bola som napätá. Vravela som si: choď, okúp sa, tú vlajku na stožiaroch isto len zabudli zvesiť, a tak som stála na brehu a opatrne som skúšala vodu špičkou nohy. Iba občas sa medzi dunami objavila moja matka a kričala na mňa, akoby som bola stále malé decko: Leda, čo to robíš? Čo nevidíš červenú vlajku?



Keď som otvorila oči v nemocnici, opäť som sa na zlomok sekundy videla, ako neisto stojím pri pokojnom mori. Možno preto som neskôr sama seba presvedčila, že nešlo o sen, ale o varovný príznak, ktorý trval, až kým som sa neprebrala na pohotovosti. Od lekárov som sa dozvedela, že som autom narazila do zvodidiel, no bez väčších škôd. Vážne som sa zranila len na ľavom boku, na ktorom som mala poranenie, ktoré si nikto nevedel vysvetliť.

Navštívili ma priatelia z Florencie, Bianca a Marta sa vrátili, dokonca prišiel aj Gianni. Porozprávala som im, ako som zaspala za volantom. No vedela som veľmi dobre, že na vine nebol mikrosprávok. Na začiatku bolo moje nezmyselné gesto, ktoré som sa práve preto, že nedávalo žiadny zmysel, rozhodla pred všetkými zatajiť. Najťažšie sa nám hovorí o veciach, ktorým sami nerozumieme.

Keď sa moje dcéry presťahovali do Toronta, kde už roky žil a pracoval ich otec, v rozpačitom úžase som si uvedomila, že mi to vôbec nie je ľúto. Naopak, cítila som sa taká ľahká, akoby som ich až práve vtedy definitívne priviedla na svet. Prvýkrát za takmer dvadsaťpäť rokov som nepocítila úzkostlivú potrebu starať sa o ne. Byt bol uprataný, akoby v ňom nikto nebýval, nemusela som premýšľať, či treba nakúpiť alebo opraviť, a žena, ktorá mi roky pomáhala v domácnosti, si našla lepšie platenú prácu a ja som ju nemusela nahradiť.

Jedinou povinnosťou voči dievčatám bolo raz do dňa zatelefonovať, aby som zistila, ako sa majú, čo robia. V telefóne zneli, akoby už žili samostatne; v skutočnosti bývali s otcom, ale rozprávali sa so mnou, akoby neexistoval, zvyknuté na to, že nás oddeľovali ešte aj slovami. Keď som sa ich pýtala, ako sa im darí, odpovedali buď veselo zahovárajúc, alebo sa v zlej nálade mrzuto odmlčali, prípadne sa so mnou rozprávali umelým tónom, ktorý používali v spoločnosti kamarátov a kamarátok. Často sa mi ozývali aj samé, zvlášť Bianca, ktorá mala ku mne

panovačnejšie požadovačný vzťah, no len preto, aby zistili, či sa modré topánky hodia k oranžovej sukni, či by som mohla nájsť nejaké papie-re založené v jednej z kníh a urgentne im ich poslala, či som stále ochotná byť hromozvodom pre ich hnev, smútok, napriek dialke dvoch svetadielov a obrovskému oceánu, ktorý nás delil. Telefonáty boli vždy uponáhľané, niekedy sa mi zdali také umelé ako vo filmoch.

Robila som to, o čo ma žiadali, správala som sa podľa ich očakávaní. No keďže vzdialenosť nedovoľovala fyzicky zasahovať priamo do ich životov, splňať ich priania alebo rozmary, premenili sa na oblak sporadických a nezodpovedných gest, zdalo sa mi, že každá ich požiadavka je ľahko splniteľná, z každej úlohy, ktorou ma poverili, sa stal láskyplný zvyk. Cítila som sa zázračne oslobodená, akoby ma už konečne zavŕšené náročné dielo viac neťažilo.

Začala som pracovať bez toho, aby som sa prispôsobovala ich rozvrhom a potrebám. Po nociach som opravovala študentské práce a počúvala som popritom hudbu; poobede som veľa spávala so štuplami v ušiach; jedávala som raz denne, a to vždy v *trattorii* na ulici. Rýchlo som sa zmenila, zmenili sa moje zvyky, nálada, samotný telesný výzor. Na univerzite ma prestali rozčuľovať študentky a študenti, čo boli buď priveľmi hlúpi, alebo príliš inteligentní. Kolega, ktorého som poznala roky a zriedka, sporadicky, s ním aj spávala, mi jedného večera užasnu-to povedal, že som menej roztržitá a veľkorysejšia. Za pár mesiacov som mala opäť štíhle telo

svojej mladosti a pocítila som akúsi nežnú silu. Zdalo sa mi, že myšlienky našli svoju správnu rýchlosť. Jedného večera som sa pozrela do zrkadla. Mala som štyridsaťsedem rokov, o štyri mesiace som mala osláviť štyridsiate ôsme narodeniny, ale všimla som si, že nejakým kúzlom zo mňa mnohé z tých rokov zmizli. Nevieam, či ma to potešilo, no určite som bola prekvapená.

V tomto stave nečakanej pohody som sa s príchodom júna rozhodla zájsť na dovolenku a zamienila som si, že len čo skončím so skúškami a s otravnými byrokratickými formalitami, vyberiem sa k moru. Začala som hľadať na internete, porovnávala som fotky a ceny. Nakoniec som si od polovice júla do konca augusta prenajala maličký, nie drahý byt na Iónskom pobreží. V skutočnosti sa mi podarilo odcestovať až 24. júla. Cesta autom, naloženým predovšetkým knihami, ktoré som potrebovala na prípravu prednášok v novom školskom roku, bola príjemná. Bolo krásne, cez otvorené okná som cítila vzduch nabitý suchými južanskými vôňami, mala som pocit voľnosti, za ktorú som nemala výčitky svedomia.

No v polovici cesty, práve keď som tankovala benzín, na mňa náhle doľahla úzkosť. V minulosti som more zbožňovala, ale posledných asi pätnásť rokov ma slnko znervózňovalo a rýchlo unavovalo. Byt bude nakoniec škaredý s výhľadom na modrý pás v diaľke, ukrytý za ošarpanými lacnými činžiakmi. Určite v tom teple nezažmurím ani oka a bude ku mne doliehať hlasná hudba z nejakého nočného lokálu. Zvyšok cesty

som prešla v zlej nálade a s predstavou, že doma by som mohla pohodlne celé leto pracovať vo svojom klimatizovanom a tichom byte.

Na miesto som prišla podvečer za súmraku. Mesto sa mi zdalo pekné, ľudské hlasy rozprávali príjemne melodicky, vo vzduchu sa vznášali ľahké vône. Čakal ma zdvorilo srdečný starý muž s hustými bielymi vlasmi. Najprv ma presvedčil, aby som si s ním dala kávu, a potom mi so zmesou prívetivých úsmevov a rázných gest nedovolil vyniesť do bytu ani jednu tašku. Naložil sa celou mojou batožinou, s námahou ju vyniesol až na najvyššie, tretie poschodie a zložil ju na prahu malého podkrovného bytu: spálňa, z maličkkej kuchyne sa vchádzalo rovno do kúpeľne, obývačka s veľkými oknami a terasa, z ktorej bolo za súmraku vidno členité pobrežie s obrysmi skál a nekonečné more.

Muž sa volal Giovanni a byt nevlastnil, len ho spravoval či prevádzkoval. Odmietol prepitné, dokonca sa takmer urazil, akoby som nechápala, že ma len riadne uvítal podľa zásad dobrého hostiteľa. Potom, keď sa niekoľkokrát uistil, že som naozaj so všetkým spokojná, a odišiel, som na stole v obývačke zbadala veľký podnos s broskyňami, slivkami, hruškami, hroznom a figami. Podnos sa leskol ako na zátiší.

Odniesla som prútené kreslo na terasu, sedela som v ňom a pozorovala, ako sa večer pomaly ponára do mora. Roky sa všetky dovolenky točili okolo dvoch dievčat, a keď vyrástli a začali po svete chodiť s kamarátmi a kamarátkami, čakala som doma, kým sa vrátia. Neobávala som sa

len katastrof každého druhu (nebezpečenstiev lietania, plavieb, vojen, zemetrasení, cunami), ale strachovala som sa aj o ich krehký nervový systém, bála sa možných hádok so spolucestujúcimi, sentimentálnych drám pre rýchlo opätované alebo neopätované city. Chcela som byť pripravená vyhovieť náhlym žiadostiam o pomoc, bála som sa, že ma obvinia z toho, aká naozaj som, roztržitá alebo neprítomná, zahľadenná do seba. Už naozaj stačilo. Vstala som a šla som sa osprchovať.

Potom som začala byť hladná a siahla som po podnose s ovocím. Zistila som, že napriek peknému vzhľadu boli figy, hrušky, slivky, broskyne a hrozno buď prezreté, alebo zhnité. Vzala som nôž a vyrezala som čierne časti, no ich vôňa a chuť sa mi tak hnusili, že som takmer všetko vyhodila do smetí. Mohla som ísť von, nájsť nejakú reštauráciu, no bola som taká unavená a ospalá, že som radšej nejedla.

V spálni boli dve veľké okná, otvorila som ich a zhasla svetlo. Vonku som si všimla, ako z času na čas tmu prereže svetlo majáka a na pár sekúnd osvetlí aj izbu. Nie je dobré prísť na neznáme miesto až večer, všetko je nejasné a každá vec ľahko naberá prehnané proporcie. Lahla som si na posteľ v župane, s mokrými vlasmi, a zahľadela som sa do stropu, čakajúc na moment, keď sa zabelie svetlom. Začula som hluk motorového člna v diaľke a tichú pieseň, ktorá znela ako mňaukanie.

Zasvietila som. Na skvostne bielej látke návliečky ležal asi tri či štyri centimetre dlhý hmyz

pripomínajúci veľkú muchu. Tmavohnedý, nehybný s blanitými krídlami. Pomyslela som si: je to cikáda, možno sa jej brucho rozpučilo na mojom vankúši. Dotkla som sa jej lemom župana, pohla sa, ale náhle znovu znehybnela. Samček? Samička? Brušká samičiek nemajú elastické blany, samičky nespievajú, sú nemé. Striaslo ma od hnusu. Cikády poškodzujú olivovníky, prederavia kôru jaseňom, ktoré potom stečú zo živice. Opatrne som nadvihla vankúš, podišla som k jednému z okien a chrobáka som z neho vytriasla. Tak sa začala moja dovolenka.

Na druhý deň som si do tašky zbalila plavky, uterák, knihy, fotokópie, zošity, nastúpila som do auta a vyrazila som hľadať pláž a more po vedľajšej ceste lemujúcej pobrežie. Asi po dvadsiatich minútach sa na pravej strane objavil píniový háj, a keď som zbadala značku parkoviska, zastavila som. Naložená vecami som preliezla zvodidlá a vyšla na chodník červenajúci sa od píniového ihličia.

Milujem vôňu živice. Keď som bola malá, trávila som letá na plážach, ktoré ešte nepadli za obeť camorristickému betónu, začínali tam, kde končil píniový porast. Je to vôňa prázdnin, detských letných hier. Každé zapraskanie alebo pád suchej šišky aj tmavá farba píniových semiačok mi pripomínajú smejúce sa ústa mojej matky, keď lúska orechy a vyberá z nich žltkasté jadierka, podáva ich mojim sestram, hlučným a upišťaným, mne, ktorá ticho čakám, alebo ich zje sama, na perách jej zostane tmavý prach, aby ma naučila, že nemám byť plachá: no, tebe nič, si horšia ako zelená šiška.

Píniový háj bol veľmi hustý so spletitou mladinou. Kmene, ktoré sa kľukatili od náporov



vetra, vyzerali na spadnutie, vystrašené niečím, čo prichádzalo od mora. Dávala som si pozor, aby som nezakopla o svetlé korene vyčnievajúce z chodníka. Premáhala som zhnusenie nad matnými jašteričkami, ktoré pred mojimi krokmi utekali zo slnečných ostrovčekov, hladajúc si úkryt. Nekráčala som ani päť minút, keď sa objavili duny a more. Prešla som popri pokrútených kmeňoch eukalyptov, vyrastajúcich z piesku, vystúpila na drevený chodník medzi zelenou trstinou a oleandrami, až kým som neprišla na udržiavanú verejnú pláž.

Hneď sa mi tam zapáčilo. Zdvorilosť tmavého muža za pokladňou, prívetivosť mladého vysokého a veľmi chudého šlachovitého plavčíka v tričku a červených šortkách, ktorý ma zaviedol až k slnečníku, ma upokojovali. Piesok bol ako biely púder, dlho som plávala v priehľadnej vode, trochu som sa opaľovala. Potom som sa usadila v tieni so svojimi knihami a pokojne som pracovala a užívala si vánok a šumenie vln až do západu slnka. Deň utiekol rýchlo a nerušene, striedavo som pracovala, snívala a nič nerobila, rozhodla som sa, že tam budem chodiť pravidelne.

Ani nie za týždeň sa všetko premenilo na pokojný zvyk. Prechádzala som píniovým porastom a vychutnávala som si praskanie šišíek, ktoré sa otvárali na slnku, vôňu zelených lístkov, ktoré pripomínali myrtu, kúsky kôry, ktoré opadávali z kmeňov eukalyptov. Cestou som si predstavovala zimu, zamrznutý háj v hmlách, kríky s červenými bobuľami. Muž pri pokladni

ma každý deň pri príchode zdvorilo vítal; v bare som si objednala kávu, minerálku. Plavčík, volal sa Gino a určite bol študent, mi okamžite otvoril slnečník a vykladal ležadlo. Potom sa utiahol do tieňa - s pootvorenými plnými perami pozorne čítal a podčiarkoval ceruzkou strany v hrubých skriptách na nejakú skúšku.

Pohľad naňho vo mne vyvolával nehu. Zvyčajne som na slnku na chvíľu zaspala, no niekedy som len trochu prižmúrila oči a s náklonnosťou som ho nenápadne pozorovala. Pôsobil nepokojne, často vykrúcal svoje krásne a energické telo, rukou si prehrabával čierne lesklé vlasy, škrabal sa na brade. Mojim dcéram by sa veľmi páčil, najmä Marte, ktorá sa do štíhlych a nepokojných chlapcov ľahko zamilovala. A pokiaľ šlo o mňa? Ktovie. Už dávno som vedela, že na mne až tak nezáleží, že záleží len na nich. Aj teraz som sa na Gina dívala cez filter Bianciných a Martiných skúseností, hodnotila ho podľa vkusu a vášní, ktoré som pripisovala im.

Mladík študoval, no zdalo sa, že vníma celým telom. Ak som sa len pohla, aby som posunula ležadlo zo slnka do tieňa, vyskočil a pýtal sa, či nepotrebujem pomôcť. Usmiala som sa, pokrútila hlavou, veď je to len ležadlo. Na to, aby som sa cítila v bezpečí, mi stačilo nemyslieť na termíny, na naliehavé situácie, na to, čo treba riešiť. Už od mojej starostlivosti nikto nezávisel a konečne som si na ťarchu nebola ani ja sama.

Mladú matku s dcérou som si všimla až neskôr. Nevieam, či tam boli už v ten prvý deň alebo prišli potom. Počas prvých troch či štyroch dní som si takmer nevšímala trochu hlučnú skupinku Neapolčanov, detí a dospelých, šesťdesiatnika s nepríjemným výrazom v tvári, štyri alebo päť malých detí, ktoré zúrivo bojovali tak vo vode, ako aj na súši, veľkú ženu s krátkymi nohami a ťažkými prsami, mohla mať tak do štyridsať, ktorá chodila stále z pláže do baru a späť, útrpne ťahajúc tehotné brucho, veľký nahý oblúk napnutý medzi dvoma dielmi plaviek. Bola to jedna rodina, rodičia, starí rodičia, deti, vnúčatá, bratranci a sesternice, švagriné a švagrovia, spoločne sa hlučne smiali. Ťahavo vykrikovali svoje mená, zasýpali sa zvolaniami, šuškali si, občas sa hádali: bola to veľká rodinná skupina, akej súčasťou som bola aj ja ako dieťa, rovnaké žarty, rovnaká strojenosť, rovnaký hnev.

Jedného dňa som zdvihla zrak od knihy a prvýkrát som si všimla mladú ženu a dievčatko. Vracali sa od mora k slnečníku, matka nemala viac ako dvadsať rokov, kráčala so sklonenou hlavou a troj- či štvorročné dievčatko k nej nadšene otá-

čalo tváričku, držiac v náručí bábiku tak, ako sa na rukách nosí dieťa. Pokojne sa rozprávali, akoby na svete boli iba ony dve. Tehotná žena na ne podráždene kričala spod slnečníka a tučná sivovlasá pani okolo päťdesiatky, úplne oblečená, možno matka, nespokojne gestikulovala a ktovie, čo jej vyčítala. No mladá žena k nim bola hluchá a slepá, ďalej sa venovala dievčatku a pomalým krokom kráčala od mora, zanechávajúc za sebou tmavé tieň svojich stôp.

Aj ony boli súčasťou veľkej hlučnej rodiny, ale mladá matka, takto z diaľky so svojim štíhlym telom, vkusnými jednodielnymi plavkami, ladným krkom, peknou hlavou a dlhými zvlnenými čiernymi vlasmi, indiánskou tvárou s vysokými lícnymi kosťami, výrazným obočím a mandľovými očami pôsobila v skupine ako anomália, bytosť, ktorej sa záhadne podarilo vymknúť sa pravidlám, teraz už rezignovaná obeť únosu alebo zámeny novorodencov v kolíske.

Odvtedy som si zvykla z času na čas pozrieť sa ich smerom.

Na malej niečo nesesedelo, neviem čo, možno detský smútok alebo nejaká nenápadná choroba. V celej jej tvári sa neustále zračila požiadavka, aby boli spolu: prosba bez plaču a trucovania a matka nenamietala. Raz som si všimla, s akou nežnou pozornosťou ju natiera krémom. Inokedy na mňa zapôsobil dlhý čas, ktorý matka a dcéra spoločne trávili vo vode, matka si dieťa túlila k sebe, dieťa ju objímalo okolo krku. Spoločne sa smiali a vychutnávali si radosť z telesnej blízkosti, dotyky nosov, špliechanie sa vodou, bozky. Raz som ich